ఊరి

"గణ గణమంటూ చర్చి బెల్లు పన్నెండుగంటలు కొట్టింది.

ఆ ధ్వని తరంగాలు చీకటిని చీల్చుకుని చెట్లు మీదుగా, యిళ్ళకప్పులమీదుగా ప్రయాణంచేస్తూ రంగయ్య గుడిసెలోకికూడా అతని చెవులగుండాపోయి గుండె 'ఝల్లు' మనేట్లు చేసినయ్.

ఆ గగుర్పాటుకు అతని రోమాలన్నీ నిక్కబొడుచుకున్నయ్. అతని కాళ్లూ చేతులూచల్లగా అయినట్లనిపించింది.

గుడిసెమధ్య వెలుగుతున్న కిరసనాయిలు బుడ్డి వెదజల్లే గుడ్డి వెలుతురులో అతని కళ్లు నిప్పుకణికల్లా మెరుస్తున్నయ్.

అతని పెదవులు ఎన్ని నెలలుగానో నీటి చుక్క నెరు

గక పగిలి బీటలుబారిన నల్లని రేగడి నేలలోని మట్టిగెడ్డల్లా ఉన్నయ్.

అసలే వికృతంగా, మోటుగావున్న అతని ముఖం భయంతో, అనేకరకాల సందేహాలతో, ఆవేదనతో భయం కరంగా తయారయింది.

కిరసనాయిలు బుడ్డీనుండి వొచ్చే మసక వెలుతురు తాలూకు నీడలు అతని ముఖంమీద అటూయిటూ ఊగుతూ అతని ముఖానికి ఒక వింత ఆకృతిని, దానిమీద గల భావ ముద్రకు ఒక విచక్షణమైన అర్థాన్ని యిస్తున్నయ్.

గుడిసెలో ఒకమూల ఎండిన గోగిపుల్లలావున్న అతని భార్య రత్తి కాళ్ళు ముడుచుకుని పడుకుంది. అమాయకంగా అలసట తీరేలా నిద్రపోతున్న రత్తిముఖం చూస్తుంటే రంగయ్య గుండె ద్రవించిపోతోంది.

రోజూ తనుకూడా అంత నిశ్చలంగా ఆదమరచి నిద్ర పోయేవాడు. కాని సాయంత్రం జైలు వార్డెను చెప్పిన సంగతి విన్న దగ్గరనుండి తనికి నిద్రహారాలుమీదనే విరక్తి కలిగింది. "తెల్లవారుఝామున నాలుగుగంటలకల్లాపని పూర్తి చేసేయ్యాలి. ఒ గంట ముందుగానే అక్కడ సిద్ధంగా ఉండాలి" అది వార్డెను ఆజ్ఞ!

ఆ ఆజ్ఞ పిడుగులా అతని గుండెను తాకింది. ఆమాట విన్నదగ్గిరనుండి రంగయ్య మనసు మనసులోలేదు. రంగయ్య సెంట్రల్ జైలులో 'హాంగ్ మన్'గా పనిచేస్తున్నాడు. అతని

ఉద్యోగంలోకి చేరి పట్టుమని రెండేళ్ళుకూడా కాలేదు. అంతకుముందు రాళ్ళు మొయ్యటం, ఇళ్ళు కట్టేటప్పుడు యిటుకలు సిమెంటు అందించటం పెద్ద పెద్ద భవనాలకు సున్నం వెయ్యటం మొదలయిన పనులు చేస్తూండేవాడు రంగయ్య. రత్తి అక్కడా యిక్కడా పాచిపనిచేస్తూండేది.

కాని రత్తి రోగిష్టిదవటంవల్ల ఏ యింట్లోనూ వరసగా నెలరోజులపాటు నిలకడగా పని చెయ్యగలిగేదికాదు" చీటికీ మాటికీ నాగాలు పెట్టే రత్తిని ఏ గృహిణీ పనిలోకి పెట్టుకుంటానికి ఒప్పుకునేదికాదు. ఇటు రంగయ్యకుకూడా రోజూ తప్పకుండా పని దొరుకుతుందన్న గ్యారంటీలేదు. అందుకే నెలలో కనీసం పదిరోజులన్నా పస్తులుండేవారు ఆ దంపతులు

అలాటి సమయంలోనే సెంట్రలు జైలులో హాంగ్‌మన్ ఉద్యోగానికి ఖాళీ ఉందని తెలిసి దరఖాస్తు పెట్టుకున్నాడు రంగయ్య.

తీరా ఉద్యోగం దొరికిన తరువాత తను చెయ్యవలసిన పనేమిటో తెలుసుకొని గజగజ వణికిపోయేడు రంగయ్య. "ఖూనీలుచేసిన నేరస్తులను ఉరితీయడమే నీ పని" అని జైలు అధికారులు చెప్పినప్పుడు కళ్ళు తిరిగి పడిపోయినంత పనయింది.

"పస్తులన్నా ఉంటాను కానీ, యిలాంటి పాపపు పనులు మాత్రం చెయ్యను" అనుకున్నాడు.

కాని ఆ జైలులో పనిచేసే చప్రాసీలు అతనికి

అభయమిచ్చేరు. "పేరుకు మాత్రమే నీకీ డ్యూటీ నిజంగా ఉరి తీయవలసిన అవసరం నీకు ఎన్నడూ రాదు. ఈ రోజుల్లో చాలావరకు ఆజన్మాంతర ఖైదును విధిస్తున్నారేగాని ఎంతటి నేరస్థుడయినా ఉరిశిక్ష అనేది పడటంలేదు" అంటూ ధైర్యం చెప్పేరు.

ఆ మాటలు విన్నాక యింక కాళ్ళదగ్గరకొచ్చిన ఉద్యోగాన్ని కాదనలేకపోయేడు రంగయ్య. నెలకింత ఖంగు మంటూ జీతంరాళ్ళు జేబుల్లో పడేసే సర్కారు ఉద్యోగాన్ని ఎంత తెలివితక్కువవాడు మాత్రం వదులుకుంటాడు? పైగా తనకీ ఉద్యోగం దొరికిందంటే రత్తిమూలుగుతూ ముక్కుతూ ఆ యింటా యీ యింటా పాచిపని చెయ్యనక్కర్లేదు. తను ప్రతిరోజూ సూర్యోదయమవగానే ఏం పనిదొరుకుతుందా అని నోరు తెరుచుకుని వేచి ఉండనక్కరలేదు. తన నెల జీతంతో తమ యిద్దరి కడుపులు నిండుతయ్. రత్తికి మందూ మాకూ యిప్పించి యింటిదగ్గరే విశ్రాంతిగా ఉండేటట్లు చూడవచ్చు. ఆ ఆశతోనే ఈ ఉద్యోగంలో చేరేడు రంగయ్య. మొదటి నెలజీతం అందుకున్న రోజున తనుచేసిన పనిలో పొరపాటేమీ లేదన్న విశ్వాసం ధృవపడింది అతనిలో.

రెండేళ్ళు ఏ చీకూచింతా లేకుండా కొద్దిపాటి ఒడిదుడుకులతో సాగిపోయింది రంగయ్య జీవితం. నెలరోజుల

ఆ జైల్లోకి ఖైదీగా సత్యంవచ్చిన రోజునుండి రంగయ్య మనసు రెప రెపలాడ సాగింది.

అతనికి ఉరిశిక్ష విధించేరట !

అయితే అతను మామూలు ఖైదీకాదు. చాలా ఖరీదైన ఖైదీ. ప్రభుత్వం మూడుసంవత్సరాలనుండి అతనిని గాలిస్తున్నదనీ, అతనిని సజీవంగా పోలీసులకు అప్పజెప్పిన వారికి లక్షరూపాయల బహుమతినికూడా ప్రకటించిందనీ విని రంగయ్య ఆశ్చర్యపోయేడు ప్రభుత్వ ప్రకటన విన్న వారికెవరికైనా ఆ నేరస్థుడు ఎంత ప్రమాదకరమైన వ్యక్తో. అతని రూపురేఖలు ఎంత భయంకరంగా ఉంటాయోనన్న ఆలోచన రాకపోదు. కాని అలాటి ఆలోచనలకు విరుద్ధంగా ఎంతో నిర్మలంగా ప్రకాశవంతంగా ఉన్న చిరునగవు ముఖంతో పెరిగిపోయే ఆ పాతికేళ్ళ యువకుడినిచూసి రంగయ్యేకాదు. జైలు అధికారులే ఆశ్చర్యపోయేరు.

"అతను పదిమందిని హత్యచేశాట్ట!" అన్న వార్త విని రంగయ్య మరింత ఆశ్చర్యపోయేడు.

"అబద్ధం నేన్నమ్మను" అన్నాడు అప్రయత్నంగా."

"అబద్ధమా? ఏది అబద్ధం? అతను పదిమందిని హత్య చేయటమా? లేకపోతే లక్షరూపాయలు ఊరికే ప్రకటించేరా యితనికోసం? ఏం పనిలేక ఈ కుర్రాణ్ణి జైల్లో పెట్టేరను కున్నావా?" అన్నారొకరు.

రంగయ్యకు ఏం సమాధానం చెప్పాలో తెలియలేదు.

కాని అంతటి చురుకైన కళ్లు. ఇంత కాంతివంతమైన ముఖం గల యీ కుర్రవాడు హత్య చేసేడంటే ఎలా నమ్మం?

అటూ యిటూ చూసి అతను మెల్లగా చెప్పేడు రంగయ్య చెవిలో "ఈ కుర్రాడిచేతిలో చచ్చిపోయిన వాళ్ళందరూ డబ్బున్న మారాజులేనట" అని.

"డబ్బున్న మారాజులా? వాళ్ళను చంపటం అంత తేలికయిన పనేనా?" గుండెమీద చెయ్యివేసుకున్నాడు రంగయ్య.

"కాదు కాబట్టె యీ కుర్రాడిని అందరూ "గుండెలు తీసినబంటు" అంటున్నారు.

"పాపం వాళ్ళు యీ అబ్బాయికి ఏమి అన్యాయం చేసేరో యేమో!"

"ఇతనికి వాళ్ళేమీ అన్యాయం చెయ్యనూలేదు. వాళ్ళ ముఖా లితనికి తెలిసిందీ లేదు. ఈతని పేరు వాళ్ళకు తెలియదు. వాళ్ళ సంగతి యీాయనకు తెలియదు. అయినా చంపేశాట!"

"ఎందుకో?"

"అదంతా ఓ పెద్దకథ లే! ఈ కుర్రాడికి ఓ పెద్ద గాంగు ఉందట. వాళ్ళపని పగలల్లా నరమానవుడి కంటబడకుండా బ్రతకటం' రాత్రయేసరికి రోజుకో ఊరిమీాదపడి ఊరి పెత్తందార్లందరినీ సఫా చెయ్యటమూానట. గమ్మత్తేమంటే

వీళ్ళు డబ్బున్నవాళ్ళని చంపుతారే తప్ప పేదోళ్ళజోలికి చిచ్చినా పోరట."

ఆ విషయాలు విన్న పది పదిహేనురోజులదాకా రంగయ్యకి మనసులో మనసులేదు.

సత్యం ముఖంచూసి, అతను హంతకుడన్న విషయం విన్నాక ఎంత ఆశ్చర్యపోయేడో అతను చేసిన హత్యల ఉదంతం విన్నాక అంతకు రెట్టింపుగా ఆశ్చర్యపోయేడు.

"అతను పేదోళ్ళజోలికి చచ్చినా పోడట?"

పేదోళ్ళను చూసి జాలిపడే దెవ్వరీ రోజుల్లో? పేదోళ్ళను చూస్తే పెద్దవాళ్లందరికీ అసహ్యం. కోపం, పేదరికం మహా పాపమైనట్లు, అ పేదరికాన్ని అనుభవించే ప్రజలంతా పాపాత్ములైనట్లూ భావించి గొప్పింటివాళ్ళంతా తనకి దూరంగా వుంటారు. కుక్కలు, పిల్లులు, నల్లులు, బల్లులు మొదలైన జంతుజాలంవలె పేదవాళ్లనికూడా ప్రాణికోటి లోని ఒకభాగంగా భావిస్తారేతప్ప వాళ్లూ తమలాటి మనుషులేనన్న సమదృష్టితో గౌరవభావంతో ఎవరూ చూడరు. అవసరమైనపుడు గుర్రాన్ని బండి తోలటానికి, ఎడ్లను పొలం దున్నటానికి, కుక్కలను యింటికి కాపలా వుంచటానికి, పిల్లుల్ని ఎలుకల్ని చంపటంకోసం పెంచుకున్నట్లుపేదవాళ్ళను కూడా రిక్షాలు లాగటానికి, ఇళ్ళు కట్టించుకోటానికి, పాయిఖానాను కడగటానికి, చెప్పులు కుట్టించుకోటానికి, శవాన్ని

తగలబెట్టడానికి యిలా రకరకాలుగా ఉపయోగించుకుంటారు డబ్బున్న మారాజులు.

అలా తమ పనులకోసం తోటి మనుషులను ఉపయోగించుకునే గొప్పవాళ్ళను వీళ్ళమీద దయాదాక్షిణ్యాలు వుండవు. సరికదా పైగా కోపం వచ్చినప్పుడు, సక్రమంగా పనిచేయించుకోదలచుకున్నపుడు జంతువులను అదిలించినట్లు వీళ్ళను అదిలించటం, తిట్టటం, కొట్టటం, ఇంకా తిక్క రేగితే చంపెయ్యటంకూడా కద్దు.

అదంతా చూసి చూసి డబ్బున్నవాళ్ళు పేదవాళ్ళని ద్వేషించటం వాళ్ళ సహజలక్షణం అన్న అభిప్రాయాన్ని చిన్నతనంలోనే యేర్పరచుకున్నాడు రంగయ్య. అందుకే భాగ్యవంతుల చేతుల్లో నానారకాలుగా హింసింపబడే తనలాటి పేదవాళ్ళు అతని కంటికి వింతగా కనపడేవాళ్ళు కాదు. అంతేకాదు. పట్టపగలు పదిమందీ చూస్తుండగా నడిరోడ్డుమీద హత్యచేసిన భాగ్యవంతు లెంతమందో జైలు గడప తొక్కకుండా, కోర్టు ఛాయలకు పోకుండా, నిశ్చింతగా, కులాసాగా బ్రతకటం తను కళ్లారా చూసేడు.

కాని పాపం యీ కుర్రవాడు గొప్పవాళ్ళను చంపినందుకు జైల్లో పడ్డాడు. రేపో మాపో ఉరితీయబడతాడు కూడాను. అందుకే అన్నారు. భాగ్యవంతుల ప్రాణాలతో ఆడటం, నిప్పుతో చెలగాటంలాటిదేనని.

(4)

రంగయ్య వీలుచిక్కినప్పుడల్లా సత్యంతో మాటలు కలపటానికి ప్రయత్నించేవాడు. సాధారణంగా సత్యం ఎవరితోనూ మాట్లాడేవాడుకాడు. ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచిస్తూ అటూ యిటూ పచార్లు చేస్తుండేవాడు. కాని అతను మాట్లాడటం మొదలెట్టాడంటే ఆ వాగ్ధాటికి అడ్డువుండేది కాదు. ఆవేశంగా అతను మాట్లాడుతుంటే ఉజ్జ్వలంగా ప్రకాశించే అతని కళ్ళవంక రెప్పవాల్చకుండా చూసేవాడు రంగయ్య.

"మనదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చి పాతికసంవత్సరాలు దాటుతున్నయ్. కాని బానిసత్వంనుండి బయటపడినందుకు మనకు దక్కిన ఫలితాలేమిటి? ధనవంతులు మరీ ధనవంతులవుతున్నారు. పేదవాళ్ళస్థితి మరింత దిగజారిపోతోంది. లక్షాధికారులు కోట్లు గడించటానికి, ఒకపూట అన్నంతినేవాడు పస్తులుండటానికి తప్ప స్వాతంత్ర్యంవల్ల ఒరిగిందేమీ కనపడటంలేదు. దేశంలో యింతటి అవినీతి, దారిద్ర్యం ఓ పక్కన సిరిసంపదలు, విలాసాలు మరోపక్కన పెచ్చు పెరిగిపోతూవుండగా దేశంలో ఆహారధాన్యాల కొరత ఎలా యేర్పడుతోంది? దేశం పారిశ్రామికంగా యింతటి అభివృద్ధిని పొందుతున్నా, విద్యా వైజ్ఞానికరంగాలలో ఎంత ముందడుగు వేసినా దేశంలో నిరుద్యోగ సమస్య ఇంతటి తీవ్రరూపం దాల్చటానికి కారకులెవ్వరు? ఈ అనర్థాలన్నిటికీ కారణం ఒక్కటే? దేశ సంపద నంతటినీ కొద్దిమంది

స్వార్థపరులు గుప్పెట్లో పెట్టుకుని మిగిలిన కోట్లాది ప్రజలను నానాగడ్డి కరిపిస్తున్నారు. ధరలు పెరిగినా, నిరుద్యోగ సమస్య రోజుకు పదింతలయినా. ఆకలిచావుల వందలనుండి వేల సంఖ్యలోకి మారినా యీ కొద్దిమంది మహారాజులకు చీమ కుట్టినట్లన్నా ఉండదు. పైగా ప్రజలను పీడించటానికి, దోచు కోవటానికి వీరికి మరింత అనువుగా వుంటుంది. అందుకే పరి స్థితులు ఎంతగా విషమిస్తే వారికి అంత లాభదాయకం. ఇలాంటి చీడపురుగులను నాశనం చేసే కాని దేశం బాగు పడదు. పుస్తకంలోని ఒక పేజీకి చెదలు పట్టినవంటే ఆ పేజీని చింపి మిగతా పేజీలకు అవి ప్రాకకుండా చూడాలి. అలాగే ఒక చిన్నభాగం యిలా అవినీతితో, స్వార్థ పర త్వంతో కుళ్ళిపోతూంటే మిగతా సమాజంయొక్క శ్రేయస్సు దృష్ట్యా ఆ కొద్దిభాగాన్ని నిర్మూలించక తప్పదు" అనేవాడు సత్యం.

అలా వ్యక్తుల్ని చంపడంవల్లనే కోరుకున్న నవసమాజ స్థాపన జరగగలదని అతనికి తట్టకపోవడం చిత్రం. చెదపట్టిన కాగితాన్ని చింపేస్తే దక్కొచ్చు. వ్యక్తుల్ని ఏరిపారేసినంత మాత్రాన సామాజిక విప్లవం జరుగుద్దా?

సత్యం మాటలలోని నిజాయితీని మెచ్చుకున్నా అతని మాటలు వింటుంటే రంగయ్యకెందుకో విచారంగా వుండేది. రంగయ్య అక్షరజ్ఞానం లేనివాడేం కాదు. కాస్తోకూస్తో చదు వనూ, వ్రాయనూ వచ్చు. పైగా తన చుట్టూవున్న సమా

జాన్ని, పరిస్థితులను అర్థంచేసుకోగల తెలివి తేటలు, ఊహ కొంతవరకు అతనిలో లేకపోలేదు.

"భాగ్యవంతులు పేదోళ్ళను ప్రేమించటం లేదని యిన్నాళ్లూ మొత్తుకున్నాం. ఇప్పుడు పేదవాళ్ళుకూడా ధన వంతులను ద్వేషించటం మొదలుపెట్టటంవల్ల సమస్యలు తీరి పోతాయా?" అన్నాడు రంగయ్య దిగులుగా.

"సమాజంలో హెచ్చుతగ్గులున్నంతకాలం యీ వర్గ ద్వేషం, రక్తపాతం తప్పవు. అందుకే వర్గరహితమైన సమా జాన్ని నెలకొల్పటానికి మేమంతా ప్రయత్నం చేసేం. అవ సరమైతే రక్తాన్ని బలిగొనటానికి రక్తాన్ని త్యాగం చెయ్య టానికికూడా సిద్ధపడ్డాం" అన్నాడు సత్యం.

రంగయ్యకి అతనిమాటలు సగం అర్థమయేవి. సగం అర్థమయ్యేవికావు. అతనికి బాగా తెలిసిందల్లా ఒక్కటే విషయం. అదేమిటంటే "యీ సత్యం హత్యలు చేస్తే చేసి ఉండవచ్చు. కాని యేంచేసినా యితను స్వార్థంకోసం స్వప్రయోజనంకోసం చెయ్యలేదు" సమాజంకోసం చేసేడు దేశంకోసం చేసేడు అందుచేత అతనింతటి కఠినశిక్షకు అర్హుడు కాడు. అతను చేసింది తప్పే కావచ్చు. కాని అతని ఆశ యాలలో కల్మషంలేదు. అలాటివాడికి ఉరిశిక్ష ఎందుకు వెయ్యాలి? ఎయిర్‌కండిషన్డు రూములలో యూఫోము బెడ్ల మీద పడుకుని తమ స్వార్థంకోసం కాలు కదల్పకుండా కను సైగతోనే ఎన్నో మారణహోమాలను, హింసాకాండలను

జరిపించే అహింసావాదులకంటే సత్యం ఎన్నోరెట్లు మెరుగు అనుకునేవాడు రంగయ్య.

సత్యం జైలుకి వచ్చినదగ్గరనుండి ఎంతోమంది అతనిని చూట్టానికివచ్చేవారు. ఆ వచ్చినవాళ్ళలో తెలుగుమాట్లాడే వాళ్ళు కొందరు. హిందీ మాట్లాడేవాళ్లు కొందరు. ఇంగ్లీషు మాట్లాడేవాళ్లు కొందరు.

ఏ భాషలోనయినా అనర్గళంగా, అనాయాసంగా మాటలాడే సత్యంని చూసి చకితుడయ్యేవాడు రంగయ్య.

వాళ్ళందరూ సత్యంతో ఏదో వాదించేవ రు. నచ్చ చెప్పటానికి ప్రయత్నించేవారు. అదేమిటో కొలదిరోజుల తర్వాతగాని తెలియలేదు రంగయ్యకి. అతనికి ఉరిశిక్ష తప్పిం చేందుకుగాను సుప్రీంకోర్టుకు అప్పీలు చేసుకోమని వాళ్ళు ప్రాధేయపడితే అతడు ఒప్పుకొనేవాడు కాడు. చివరికి అతని తరఫున ఒకతను సుప్రీంకోర్టుకు అప్పీలు చేసుకుంటే అతని అభ్యర్థనను త్రోసిపుచ్చింది కోర్టు.

సత్యంకి ఉరిశిక్ష ఖాయమయింది.

అది విని రంగయ్య గుండెలు గుభేలుమన్నయ్, అలా అవటానికి సత్యంకి చావు దాపురించటం ఒక్కటేకాదు. ఆ చావు తన చేతులమీదుగా జరగవలసి ఉండటంకూడా కారణమే.

సత్యంకి ఉరిశిక్ష ఖాయమని తేలినతరువాత అతనిని చూట్టానికి ఎవరు పడితే వాళ్ళు రాకూడదని నిషేధించేరు.

సత్యంని కొద్దిరోజులలో ఉరితీయబోతున్నారన్న వార్త విని చాలామంది అతనికోసం ఏడ్చేరు. అందులో ఒకరును పక్కనేఉన్న రంగయ్యను నలుగురైదుగురు చప్రాసీలను చూచి "సత్యం ఎందుకు చచ్చిపోతున్నాడో తెలుసా? మీకోసం మీలాంటివాళ్ళకోసం..." అన్నాడు.

ఆ మాట విని అందరూ ఒకరి మొహాలొకరు చూసుకున్నారు. అందరి మనసులూ కలుక్కుమన్నయ్.

సత్యం మాత్రం తనను మృత్యువు సమీపిస్తున్నందుకు విచారిస్తున్న ఛాయలనేమీ కనపర్చలేదు.

పైగా సంతోషం పడుతున్నట్లుకూడా కనపడ్డాడు. కారణం అతడే చెప్పేడొకసారి. "ఈ స్థితిలో నేనే బ్రతికి ఉన్నందువల్ల ప్రయోజనం ఏమీ లేదు. పైగా చనిపోవటం వల్ల కొన్ని లాభాలుకూడా ఉన్నయ్. నా మరణవార్త విని కనీసం కొద్దిమంది ప్రజలలోనయిన చైతన్యంవస్తే అంతే చాలు..." అన్నాడు.

రోజులు నడుస్తున్నయ్. సత్యంని ఉరితీసే సమయం ఆసన్నమవుతున్న కొలదీ రంగయ్య మనసు నీరసింప సాగింది. శరీరం కంపింపసాగింది.

ఏ క్షణంలోనైనా, ఏ కారణంచేతనైనాసరే యీ ఉరిశిక్ష తప్పిపోతే బాగుండునని కోరుకునేవాడు.

అలా రంగయ్య కలవరపడుతున్నాడే తప్ప సత్యం మాత్రం నిశ్చింతగా కనపడేవాడు.

మృత్యువు ఆగమనంకోసం వేసిఉన్నట్లు అతనికళ్ళు ఆ నిమిషంగా, తీక్షణంగా చూస్తుండేది. మూడురోజులలో అతనిని ఉరితీస్తారనగా సత్యం మాటలాడటం పూర్తిగా మాని వేసేడు భోజనం చేసేవాడుకాదు, ఎటో దూరంగా...అతి దూరంగా, సాధారణ నేత్రాల చావుకందని ప్రదేశాలలోకి ఎక్కడికో చూస్తుండేవాడు.

అతని ఈ భంగిమని చూసి రంగయ్య నరాలు మరింత బిగుసుకుపోయినయ్. ఒకప్పుడు అగ్నిజ్వాలలు చిమ్మి, ఇప్పుడు శీతల హిమాచలంవలె ఘనీభవించుకుపోయిన యీ వ్యక్తిని తన చేతులతో ఎలా చంపటం?

రంగయ్య అవస్థనుచూచి రత్తి గుబులుపడింది. వెంటనే తను ధైర్యం తెచ్చుకుని భర్తకు ధైర్యం చెప్పింది. "నీ డ్యూటీ నువ్వు చేస్తున్నావు. అతనిని చంపాలన్న కోరిక నీకు లేదుకదా. ఐనా చంపటానికి మనం ఎవరం? చంపేవాడు, చంపించేవాడు ఆ భగవంతుడే!" అన్న ధోరణిలో మాట్లాడేది.

కాని ఆ మెట్టవేదాంతం రంగయ్య మనసును సమాధానపరచేది కాదు. అసలే ఒక నిండుప్రాణాన్ని బలికొనవలసి వస్తోందే అన్న చింత. దానికి తగ్గట్టు సత్యంవంటి నవయువకుడు, ఉత్సాహవంతుడు, ధైర్యశాలి, ఆదర్శశీలి అయిన పురుషుడిని ఉరితీయవలసి వస్తొందని మరింత బెంగ.

చివరికి ఆఖరిరోజు రానే వచ్చింది.

"నీ కిష్టమైన బట్టలు, నీ కిష్టమైన తిండి యేమిటో చెప్పు. తెచ్చియిస్తాం" అన్నారు జైలు అధికారులు,

దానికి సత్యం నవ్వి "దేశంలో కోట్లాది ప్రజలు కడుపు నిండా తిండిలేక, వంటెనిండా బట్టలేక దిక్కుమాలిన బ్రతుకు బ్రతుకుతున్నారు. వాళ్ళకష్టాలుతీరేమార్గాలేవిటో చూడండి. రేపీపాటికి ఈ లోకాన్ని వీడిపోయే నా తిండీ బట్టనుగురించి మీ కెందుకంత దుగ్ధ?" అన్నాడు.

అతనిమాటలు వింటుంటే అందరి కళ్ళ వెంబడి నీళ్ళు తిరిగినయ్. ఆ సమయంలో అంత స్వచ్ఛందగా నవ్వగలిగిన అతనిని చూసి ముగ్ధులయ్యేరు.

అక్కడ వున్నవాళ్ళలో కాస్త తల నెరిసిన ఉద్యోగి ఉరిశిక్ష విధింపబడినవారి ప్రవర్తననుగురించి తన అనుభవాలను కొన్నింటిని చెప్పసాగేడు. "ఎంతటి ఉద్దండులయినా గుండెలు తీసిన బంట్లయినా, ఎన్ని ఖూనీలు చేసినవారైనా తమకి ఉరిశిక్ష ఖాయమని తెలిసేక డీలా పడిపోయేవాడు. ఉరితీసేరోజు దగ్గర పడుతున్నకొద్దీ వాళ్ళ శరీరంలో మానసికావస్థలో ఎన్నో విపరీతమైనమార్పులు కనపడేవి. కొందరా ఆలోచనను భరించలేక పిచ్చివాళ్ళయేవారు. కొందరు వెక్కి వెక్కి ఏడ్చేవాళ్ళు. కొందరా వార్త వింటూనే మూర్ఛపోయేవారు. గుండె ఆగిపోయిన కేసులుకూడా ఒకటి, రెండు లేకపోలేదు ఏమైనా తనకు చావు ఖాయమనీ, అందునా ఆ చావు బలవంతాన సంభవిస్తుందని తెలుసుకున్న ఏ మనిషి

సహజంగా ఉండలేదు. ఆ పరిస్థితి నుండి ఎలాగైనా తప్పించుకు పోదామని ప్రయత్నిస్తాడు. లేదా ఆత్మహత్యకి కూడా పాటుపడతాడు..." ఆ కథలన్నీ వింటూంటే రంగయ్యకి పై ప్రాణాలు పోతున్నట్లుండేది.

"నీ వాళ్ళెవరైనా ఉన్నారా? ఎవరినైనా చూస్తావా? అన్న ప్రశ్నకు "ఈ దేశ ప్రజలందరూ నా వాళ్ళే. పుట్టిన క్షణంనుండి పాతికేళ్ళుగా దురవస్థను చూస్తూనే వున్నాను. వాళ్ళకోసం ఏమీ చెయ్యకుండానే, వాళ్ళ దుస్థితిని రూపుమాపకుండానే చనిపోతున్నందుకు నాకు సిగ్గుగావుంది. ఈ అవమానాన్ని నేను భరించలేను. నన్ను వెంటనే ఉరితీయండి. నన్ను చంపండి" అన్నాడు.

ఆ సాయంత్రం వార్డెను రంగయ్యను పిల్చి తాడు, ముసుగు, బల్ల మొదలైన సరంజామా నంతటినీ సిద్ధం చెయ్యమని చెప్పేడు.

"సరిగ్గా తెల్లవారుఝామున నాలుగుగంటలకు అతని ప్రాణం పోవాలి" అని హెచ్చరించేడు.

అప్పటినుండి రంగయ్యకి భయంతో నాలుక పిడచ కట్టుకుపోయింది. రత్తి కీ మధ్యనే సుస్తీచేసింది. అందువల్ల పెందళాడే అన్నం తిని నిద్రపోయింది. కాని రంగయ్యా ఆ రాత్రి అన్నం తినలేదు. కంటిమీద కునుకు రావటంలేదు.

గుడిసె బయట గాఢాంధకారం. తన మనసులోని చీకటికి బయటనున్న ఆ గాఢాంధకారం తోడై అతనిని భయపెడ్తోంది. అందుకే కిరసనాయిలు బుడ్డిని ఆర్పకుండా, కన్నార్పకుండా గుడిసె మధ్యలో కాళ్ళు ముడుచుకుని కూర్చున్నాడు రంగయ్య. మరో రెండుగంటలలో తను ఉరితీసే ప్రదేశానికి వెళ్ళి అన్నీ సిద్ధంచెయ్యాలి, కాని ఎలా వెళ్ళటం? కొద్దిగజాల దూరంలోవున్న జైలుగోడలు అతని కంటికి భయంకరంగా కనపడుతున్నయ్.

ఈ ఆపదనుంచి తప్పించుకోవటానికి ఒక్కటే మార్గం. తనీ ఉద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చెయ్యాలి. కాని ఆ తరువాత జీవితాంతం తను చేసిన పనికి పశ్చాత్తాపపడవలసి వుంటుంది. లేమి యెలాటిదో అనుభవపూర్వకంగా తనకు తెలుసు. తెలిసి తెలిసి మళ్ళీ దారిద్ర్యాన్ని కొని తెచ్చుకోవటమా? తనొక్కడే కాదుగా ఇలాటి ఉద్యోగం చేస్తున్నది! తనలాటి ఉద్యోగస్థులు ప్రపంచంలో చాలామంది వున్నారు. వాళ్ళందరూ తనలానే బాధపడుతున్నారా? ఒక్కొక్కరి ఉద్యోగాలు ఒక్కో రకంగా ఉంటయ్. రోగి ప్రాణాన్ని కాపాడటానికి డాక్టరు శరీరభాగాలను కత్తితో కోస్తారు. అంతమాత్రాన అతనిని హింసాకారుడంటామా? అతనిలో దయాదాక్షిణ్యాలు లేవనగలమా? తనసంగతీ అంతే! ఉద్యోగ ధర్మనిర్వహణలో తనొక వ్యక్తి మెడకు ఉరితాడును

బిగిస్తున్నాడు. అందులో తప్పేమన్నా వుంటే అది తనది కాదు.

అలా మనసు కుదుటపరచుకోవటానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నించసాగాడు రంగయ్య.

*　　　*　　　*

చివరికెలాగై తేనేం అన్న టైముకి సిద్ధంచేసేడు. ఏదో అతని కాళ్ళూ చేతులు ఆడుతున్నాయే తప్ప రంగయ్య మనసు మాత్రం శూన్యంగా ఉంది. అతనికి బాహ్యస్పర్శ నశించిపోతున్నట్లు అనుభూతి కలుగుతోంది.

అంతటి వెర్రి భయంలోనూ, అంతటి శీతల గంభీర వాతావరణంలో కూడా...ఏదో ఒక క్షణంలో యీ ఉరి తప్పిపోతే బాగుండును అన్నకోరిక అతని మనసులో మినుకు మినుకు మంటూనే ఉంది.

సరిగ్గా ఉరితీసేముందు "అతనిని క్షమించా" నంటూ ప్రెసిడెంటు దగ్గరనుండి ఉత్తరువు రావచ్చు, లేదా అతని మెడకు తగిలించిన ఉరిత్రాడులో ఏదో లోపం ఉండి, సమయానికి పుటుక్కున తెగిపోవచ్చు. హఠాత్తుగా సత్యంకి ఏదో విపరీతమైన జబ్బు వచ్చి అతని ఉరిశిక్ష తేదీ పొడిగింపబడవచ్చు. ఇందులో ఏం జరిగినా తనకి పాపం తప్పుతుంది. సత్యం ప్రాణం దక్కుతుంది" అనుకున్నాడు రంగయ్య.

కాని అతననుకున్న వానిలో ఏ ఒక్కటీ జరగలేదు.

సత్యంని ఉరితీసే ప్రదేశానికి తీసుకువచ్చేరు.

అతనితో పాటు జైలువార్డెను, జైలుసూపర్నెంటు, ఒక డాక్టరు, ఒక పోలీసు ఉన్నారు.

వీళ్ళందరి సమక్షంలో రంగయ్య సత్యం మెడకు ఉరి త్రాటిని బిగించాలి.

"చివరగా నువ్వు చెప్పదల్చుకున్న దేమయినా ఉన్నదా?" సూపర్నెంటు అడిగాడు.

సత్యం తన సహజమైన ధోరణిలో అన్నాడు. "కొద్ది క్షణాలలో నా మెడకు ఉరి బిగించపోతున్నారు. నా ప్రాణాన్ని తీయబోతున్నారు. కాని మీరు యీ ఉరిని వేస్తున్నది నాకు కాదు. అల్లకల్లోలంగా వున్న దేశంలో నిప్పురవ్వల్లా ఎగిరి పడుతున్న వందలాది చైతన్య మూర్తులను. చంపుతున్నది నన్నుకాదు, యుగయుగాలుగా హింసాద్వేషాల వికటాట్ట హాసాల మధ్య హీనస్వరంతో వెలుగెత్తి చాటుతున్న మానవతిని" ఆ సంగతిని మీరందరూ గుర్తుంచుకోండి. అదే నేను చెప్పవలసిందీ, చెప్పగలిగిందీను" అన్నాడు సత్యం.

"నీ చివరికోరిక యేమిటి?" అన్న ప్రశ్నకు.

"మనిషిని మనిషిగా చూడాలన్నదే మొదటి కోరికా, ఆఖరికోరికా కూడాను. హెచ్చుతగ్గులు లేని సామాజిక వ్యవస్థనా ఆశయం, ఒకరు పాటుపడే నవసమాజమే నా సుందర స్వప్నం."

ఆవేశంగా, అదేపనిగా అనుకుంటున్న మాటలు అందరి హృదయాలనూ కదిలించి వేసినయ్.

సూపర్నెంటు ఆదేశం ప్రకారం రంగయ్య వణుకుతున్న చేతులతో ముఖంమీద నల్లనిముసుగు వెయ్యబోతూ అతనిని సమీపించేడు. సత్యం ముఖంమీద ముసుగు వెయ్యబోతూ అతనివంక ఆఖరిసారిగా చూసేడు. సత్యం భావరహితంగా, తీక్షణంగా సూటిగా రంగయ్య కళ్ళలోకి చూసేడు. తెల్లగా విశాలంగావున్న అతని కళ్ళలోని భావమేమిటో అర్థం చేసుకుందామని అతను ప్రయత్నిస్తుండగానే చటుక్కున అతని చేతులలోని ముసుగు జారి సత్యం ముఖాన్ని కప్పివేసింది.

క్రిందికి దిగివచ్చి ఉరితాడును బిగించి పట్టుకున్నాడు రంగయ్య.

సూపర్నెంటు ఏదో అంటున్నాడు రంగయ్య వంటి మీాద స్పృహలేదు.

గడియారం 'ఠంగు ఠంగు'మంటూ నాలుగుగంటలు కొట్టటం. సూపర్నెంటు 'వన్, టూ, త్రీ... రెడీ...'అనటం, సత్యం మెడకు ఉరిత్రాడు బిగుసుకుపోవటం, అన్నీ క్షణాల్లో జరిగిపోయినయ్.

సత్యం ప్రాణం గాలిలో కలసిపోయే సమయంలో ఒక భయంకరమైన కేక వినవచ్చింది. ఆ కేకవచ్చింది సత్యం కంఠంనుండి కాదు. రంగయ్య గుండెను చీల్చుకువచ్చింది.

స్పృహతప్పి పడిపోయిన రంగయ్యను జైలు ఆవరణ లోకి తీసుకుపోయేరు. డాక్టరు ప్రథమచికిత్స చేసిన తరువాత తేరుకుని కళ్ళు తెరిచేడు రంగయ్య.

ఒక గంటసేపైన తరువాత యిద్దరు పోలీసులు అతనిని వెంటపెట్టుకుని యింటిదగ్గర దింపేరు.

అప్పుడు తెల తెలవారుతోంది.

గుడిసెలలోని వాళ్ళందరూ ఎవరి పనులలో వాళ్ళు న్నారు.

రత్తి రోజూ అలవాటు ప్రకారం ఈ రోజు పొయ్యి లోకి కావలసిన కట్టెలు, పొయ్యిమీదకు కావలసిన పదార్థా లను తెచ్చుకోవటానికి బజారుకు వెళ్ళింది.

అతనిని దించిన మనుష్యులు వెళ్ళిపోయేరు.

రంగయ్య ఒంటరిగా గుడిసెలో కూర్చున్నాడు. అతని కళ్ళముందు ఏవేవో దృశ్యాలు కదులుతున్నయ్. అతని గుండెలో ఏవేవో మాటలు ప్రతిధ్వనిస్తున్నయ్.

ఉరిత్రాడు...సత్యం చూపు...ఏమిటా చూపులోని భావం? "రంగయ్యా? నేను చచ్చిపోతున్న దెవరికోసమో తెలుసా? నీ కోసం, నీలాంటివాళ్ళకోసం" అని ఆ చూపులోని భావం? "ఈ ఉరిని వేస్తున్నది నాకు కాదు. అల్లకల్లోలంగా వున్న నిప్పురవ్వల్లా ఎగిరిపడుతున్న వందలాది చైతన్యమూర్తు లకు" నల్ల ముసుగు సత్యం కళ్ళు..."వన్, టూ, త్రీ రెడీ...! కెవ్వున కేక, డాక్టర్...తెల్లకోటు, జైలు వార్డెను, పోలీ

సులూ. "ఈ దేశ ప్రజలందరూ నా వాళ్ళే... ఈ అసమానతనాన్ని నేను భరించలేను. నన్ను వెంటనే ఉరితీయండి!, ఠంగ్...ఠంగ్...ఠంగ్, ఠంగ్! వన్ టూ త్రీ... రెడీ! సమాజంలో హెచ్చు తగ్గులున్నంతకాలం వర్గద్వేషం, రక్తపాతం తప్పవు...రక్తం...రక్తం...నల్లనిముసుగు...ఠంగ్ ఠంగ్ ! వన్ టూ త్రీ... రెడీ!

"మీరు చంపుతున్నది నన్ను కాదు, యుగయుగాలుగా హింసాద్వేషాల వికటాట్టహాసాల మధ్య హీనసత్వంలో ఎలుగెత్తి చాటుతున్న మానవతని ... "సత్యం కళ్ళు...నల్ల ముసుగు..." నేడు చచ్చిపోతున్నది ఎవరికోసమో తెలుసా? నీ కోసం—నీలాంటి వాళ్ళకోసం... వన్ ...టూ...త్రీ...! రెడీ!..." ఒక గంట తరువాత బజారునుండి తిరిగివచ్చిన రత్తి, నులకమంచంలో చేష్టలు దక్కి స్థాణువులా పడివున్న రంగయ్యను చూసి స్తంభీభూతురాలైంది.